00276683

C22/5/6

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

សំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-[illegible]

ដាក់ជូនទៅ	: អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទដាក់ឯកសារ	: ២២ ធ្នូ ២០០៨
ភាគីអ្នកដាក់ឯកសារ	: សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី
ភាសាដើម	: អង់គ្លេស និងអត្ថបទបកប្រែជាភាសាខ្មែរ
ប្រភេទឯកសារ	: សាធារណៈ (ឯកសារដែលបានលុបចោលខ្លះ)

ឯកសារទទួល
DOCUMENT RECEIVED/DOCUMENT REÇU
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception):
02 / 02 / 2009
ម៉ោង (Time/Heure): 14:50
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Ratanak

---

សេចក្តីសន្និដ្ឋានរួមរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីតបទៅនឹង បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង សារី ប្រឆាំងនឹងដីកាសម្រេចបន្តឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

ដាក់ជូនដោយ:	**ដាក់ជូនទៅ:**
សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី	**អង្គបុរេជំនុំជម្រះ**
លោក ហុង គីមសួន	ចៅក្រម ប្រាក់ គីមសាន
លោក ឡោ ជុនធី	ចៅក្រម Rowan DOWNING
លោក នី ចាន់ឌី	ចៅក្រម ន៉ីយ ថុល
លោក គង់ ពិសី	ចៅក្រម Katinka LAHUIS
លោក យុង ផានិត	ចៅក្រម ហួត វុទ្ធី
លោកស្រី Silke STUDZINSKY	
លោក គីម ម៉េងឃី	
កញ្ញា ម៉ុច សុវណ្ណារី	
លោកស្រី Martine Jacquin	
លោក Philippe Cannone	

ឯកសារបានចំលងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification):
02 / 02 / 2009
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: Ratanak

មេធាវីការពារក្តីលោក អៀង សារី

លោក អាង ឧត្តម

លោក Michael G. Karnavas

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោក Robert PETIT

លោក តាន់ សេណារ៉ុង

លោក Anees Ahmed

ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់

លោក អៀង សារីប្រឆាំងនឹងការពន្យាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

I. ប្រវត្តិនីតិវិធី

១. នៅថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (ក.ស.ច.ស) បានចេញដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន *("ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន")*[1]។

២. នៅថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សហមេធាវីរបស់ជនជាប់ចោទបានដាក់បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍[2]ប្រឆាំងនឹងដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន ព្រមទាំងបានពិភាក្សាសេចក្ដីសំអាងហេតុ នៅក្រោមវិធាន៦៣ (៣) (ក) និង (ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង *("វិធានផ្ទៃក្នុង")*។ មេធាវីការពារក្ដីបានស្នើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះ ("អ.ប.ជ") ទុកជាមោឃៈនូវដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន និងបង្គាប់ឱ្យមានការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្ន ឬបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះក្រោមលក្ខខណ្ឌដ៏ជាក់លាក់ ដូចមានចែងនៅក្នុងសារណារបស់ខ្លួន[3]។

៣. នៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ សារណាបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ជាភាសាអង់គ្លេស និងភាសាខ្មែររបស់មេធាវីការពារក្ដី ត្រូវបានជូនដំណឹងទៅសហមេធាវីភាគីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី។

II. សេចក្ដីសង្ខេបនៃសេចក្ដីសំអាងហេតុ

---

[1] *សំណុំរឿងរបស់អៀង សារី* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-កសចស ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារតុលាការ លេខ C22/4។

[2] *សំណុំរឿងរបស់អៀង សារី* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-កសចស (អបជ ១៧) ដីកាសម្រេចអំពីការបន្តថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារតុលាការ លេខ C22/5/1 (*បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន*)។

[3] បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន កថាខណ្ឌ៣១។

៤. ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន យ៉ាងសមស្រប និងបានបង្ហាញនូវមូលហេតុសមហេតុផល និងមាននិរន្តរភាព។ បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីក៏មិនបានបង្ហាញថាមានកំហុសនៅក្នុងដីកាពន្យាការឃុំខ្លួននោះក៏ទេដែរ។ ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួនមានសំអាងហេតុ និងមានយុត្តិកម្ម។

៥. អនុលោមតាមវិធាន៦៣(៣)(ក) មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទត្រូវបានសង្ស័យយ៉ាងខ្លាំងថា បានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដូចដែលបានបញ្ជាក់លំអិតនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ ការស៊ើបសួរ កាលពីឆ្នាំមុនត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងឆាប់រហ័ស និងដោយយកចិត្តទុកដាក់ ព្រមទាំងបានរកឃើញនូវភស្តុតាងថ្មីៗ។

៦. លើសពីនេះ ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នគឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់មួយដើម្បីរាំងជនត្រូវចោទពីការជ្រៀតជ្រែកជនរងគ្រោះ និងសាក្សី ដើម្បីថែរក្សាភស្តុតាង ដើម្បីរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដើម្បីថែរក្សាសុវត្ថិភាពរបស់ជននោះ និងដើម្បីធានាវត្តមានរបស់ជននោះនៅក្នុងសវនាការនាពេលខាងមុខ។ ដីកានេះបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន៦៣(៣)(ខ)(i-v)។

៧. ការឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌខ្លះ អាចបង្កើតឱ្យមានទម្រង់នៃការឃុំខ្លួនមួយមែន ក៏ប៉ុន្តែវាមិនអាចទប់ស្កាត់រាល់ហេតុផលទាំងអស់ដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន៦៣(៣)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងបានឡើយ ជាពិសេស ហេតុផលដើម្បីថែរក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដើម្បីធានាសុវត្ថិភាពរបស់ជនជាប់ចោទ និងថែរក្សាភស្តុតាង។

III. អង្គហេតុដែលពាក់ព័ន្ធ

៨. ក.ស.ច.ស បានដាក់សេចក្តីសំអាងហេតុចំនួន៧ទំព័រ ដែលបានបញ្ជាក់សេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនក្នុងការពន្យាការឃុំខ្លួននេះ។ ទាក់ទងនឹងវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៣(៣)(ក)

ក.ស.ច.ស បានយោង[4] ជាសំខាន់ទៅលើសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ[5] ដែលបានចេញផ្សាយសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួននាពេលថ្មីៗនេះ។ ក.ស.ច.ស បានបន្ថែមភស្តុតាងថ្មីផ្សេងទៀត បន្ទាប់ពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អ.ប.ជ[6]។

៩. ទាក់ទងនឹងលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន ៦៣(៣)(ខ) ក.ស.ច.ស បានគូសបញ្ជាក់ថា លក្ខខណ្ឌ ដែលបានគូសបញ្ជាក់នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់អ.ប.ជ ទាក់ទងនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានផ្លាស់ប្តូរនោះទេ[7] ព្រមទាំងបានអនុម័តយកទឡ្ហីករណ៍របស់អ.ប.ជ។

១០. ជាពិសេស ក.ស.ច.ស បានធ្វើការពិចារណាអំពីរយៈពេលដែលកន្លងផុត និងបានសន្និដ្ឋានថា ការស៊ើបសួរបន្ត រួមទាំងការធ្វើសម្ភាសន៍សាក្សីច្រើនជាង១០០នាក់ រួមផ្សំទាំងភាពស្មុគស្មាញនៃសំណុំរឿងទាំងមូលរបស់ខ្លួនផង គឺសមស្របទៅនឹងលក្ខខណ្ឌនៃតុលាការសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប។

១១. លើសពីនេះ ក.ស.ច.ស បានប្រកាន់ជំហរថា ការឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះមិនមែនជាទម្រង់នៃការឃុំខ្លួនជំនួសមួយ ដ៏សមហេតុផលនោះទេ[8]។

១២. មេធាវីការពារក្តីបានអះអាង[9]ថា៖

(i) ការស៊ើបសួរមិនបានធ្វើដោយមានការយកចិត្តទុកដាក់នោះទេ

---

[4] ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន កថាខណ្ឌ ១១-១៧។

[5] *សំណុំរឿងរបស់អៀង សារី*
សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ ឯកសារ លេខ C22/I/73។

[6] សូមអានកំណត់ជើងទំព័រ១០ និង១៧ នៃដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន មានកំណត់ហេតុសួរចម្លើយឌុច ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិថុនា ដល់ថ្ងៃទី១, ២ និង៣ ខែកក្កដា និងបទសម្ភាសន៍ជាមួយ Laurence Picq ចុះថ្ងៃទី២៩, ៣០ និង៣១ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨។

[7] ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន កថាខណ្ឌ១៨-៣១

[8] ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន កថាខណ្ឌ៣២-៣៦

[9] បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន កថាខណ្ឌ១។

(ii) ភស្តុតាងដាក់បន្ទុកជាភារកិច្ច ក.ស.ច.ស ក្នុងការបង្ហាញថា លក្ខខណ្ឌនៃវិធាន៦៣(៣)(ក) និង (ខ) ត្រូវបានបំពេញ

(iii) ក.ស.ច.ស បានខកខានមិនបានបន្ថែមភស្តុតាងដើម្បីបង្ហាញថា មានមូលដ្ឋាន ដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដែលមានចែងនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរនោះទេ

(iv) ការឃុំខ្លួននៅក្នុងពន្ធនាគារមិនមែនជាទម្រង់នៃការឃុំខ្លួនតែមួយគត់ និងថាការឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះក្នុងលក្ខខណ្ឌដ៏សមហេតុផល ក៏ជាជម្រើសដែល ក.ស.ច.សអាចអនុវត្តបានដែរ។

(v) ការឃុំខ្លួននៅក្នុងផ្ទះអាចការពារគោលបំណងដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន៦៣(៣)(ខ)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។

១៣ អនុលោមតាមវិធានផ្ទៃក្នុង៦៣(៣)(ក) និង(ខ) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចចេញដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នចំពោះជនត្រូវចោទនៅក្រោមលក្ខខណ្ឌដូចតទៅ៖

ក. មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ចុងចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសដែលមានចែងនៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។

ខ. សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពិចារណាការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នថាជាវិធានការចាំបាច់ក្នុង៖

(i) ការរារាំងកុំឱ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬជនរងគ្រោះ ឬរារាំងកុំឱ្យមានការត្រូវរ៉ូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងអ្នកសមគំនិតចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ។

(ii) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬការពារមិនឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាង។

(iii) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។

(iv) ការពារសន្តិសុខឱ្យជនត្រូវចោទ ឬ

(v) រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ។

១៤. វិធាន៦៣(៦)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖

ការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នអាចធ្វើឡើងដូចខាងក្រោម៖ ចំពោះបទឧក្រិដ្ឋប្រល័យពូជសាសន៍ ឧក្រិដ្ឋកម្មសង្គ្រាម ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងមនុស្សជាតិ ថិរវេលានៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នមិនអាចលើសពី១(មួយ)ឆ្នាំ។ ប៉ុន្តែ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតអាចពន្យាពេលការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នបន្ថែមម្តងបាន១(មួយ)ឆ្នាំ។

១៥. វិធាន ៦៣(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុងចែងថា៖

ដីកាសម្រេចរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងនឹងការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន [..]ត្រូវមានសំអាងហេតុចំពោះការពន្យាពេលនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន។ [..]

IV. វិសាលភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងតួនាទីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

១៦. សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបង្ហាញយ៉ាងទូលំទូលាយរួចទៅហើយនៅក្នុងសារណាតប[10] ចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អៀង ធីរិទ្ធ ដែលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះមានលក្ខណៈកំហិតបន្តិច។ ដូចនេះ សេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងនេះត្រូវបានពិគ្រោះជាឯកសារយោង។ ដូចនេះ អង្គបុរេជំនុំជម្រះអាចបដិសេធសេចក្តីសម្រេចរបស់ក.ស.ច.ស ប្រសិនបើចៅក្រមមានកំហុស និងបំពានទៅលើឆន្ទានុសិទ្ធិ និងគ្រាន់តែសង្ខេប ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចនេះ "មិនមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ឬមានភស្តុតាងដែលមិនមាននិរន្តរភាព"[11]។

---

[10] *សំណុំរឿងរបស់អៀង ធីរិទ្ធ* សំណុំរឿងលេខ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក-កសចស (អបជ០២) សារណារួមរបស់សហ មេធាវីចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់អៀង ធីរិទ្ធប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឯកសារតុលាការលេខ C20/I/17 កថាខណ្ឌ ៦-១៣។

[11] *ព្រះរាជអាជ្ញា ទល់នឹង Moinina Fofana* សំណុំរឿងលេខ SCSL-04-14-AR65 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេច បដិសេធការធានាឲ្យនៅក្រៅឃុំ ថ្ងៃទី១ ខែមិនា ២០០៥ កថាខណ្ឌ ២០។

១៧. បទដ្ឋានដូចគ្នាអាចអនុវត្តចំពោះដីកាពន្យាការឃុំខ្លួន ដែលដីកានេះត្រូវតែមានសំអាងហេតុស្របនឹងវិធាន៦៣(៧) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

V. **ឧទ្ទិសករណ៍**

វិធាន ៦៣(៣)(ក) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងកត្តាពេលវេលា

១៨. ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នក៏ដូចជាដីកាពន្យាការឃុំខ្លួនតម្រូវថា៖ (i) មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទល្មើស ហើយចំពោះដីកាពន្យាការឃុំខ្លួនតម្រូវថា (ii) ការស៊ើបសួរត្រូវធ្វើដោយយកចិត្តទុកដាក់ និងយ៉ាងរហ័សដើម្បីធានានូវសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងការជំនុំជម្រះដោយមិនមានការពន្យាពេលមិនសមស្រប[12]។

១៩. ដោយហេតុថា ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដំបូងបានផ្អែកលើដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឲ្យស៊ើបសួរ សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានចេញដីកាឲ្យស៊ើបសួរជំនួសជាច្រើន ដើម្បីបង្ហាញអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សី បន្ទាប់មកស៊ើបសួរពួកគេ និងស្វែងរកភស្តុតាង។ (ឧ- D91 D92 D25 D40 D94 D107)។ ក.ស.ច.ស បានស៊ើបសួរសាក្សីចំនួនជាង១០០នាក់ ។

២០. ឧទាហរណ៍ ក្រៅពីការបង្កើត ស-២១ ទីក្រុងភ្នំពេញ និងទីក្រុងផ្សេងៗទៀតត្រូវបានគេជម្លៀស[13] សក្ខីកម្មបានបង្ហាញថា គោលនយោបាយខ្មាំង និងពន្ធនាគារនៅពាសពេញប្រទេស រួមទាំងប្រព័ន្ធជំរំអប់រំឡើងវិញត្រូវបានបង្កើត និងថែរក្សា។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា "ខ្មាំង" ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ត្រូវបានគេកម្ទេចពី "បទក្បត់អង្គការ"។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា ប្រជាជនត្រូវបានគេចាប់ និង

---

[12] សូមអាន ឧទាហរណ៍ មាត្រា ៩(៣) នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (*"ICCPR"*) មាត្រា៥នៃអនុសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអឺរ៉ុប *("ECHR")*។

[13] ឯកសារតុលាការលេខ D91/29

សម្លាប់[14]តាមអំពើចិត្ត។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា ប្រជាជនត្រូវបានគេបង្ខំឱ្យធ្វើការ[15]។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា ព្រះសង្ឃត្រូវបានគេផ្សឹក[16]។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា ប្រជាជនបានស្លាប់ដោយការអត់ឃ្លាន និងមិនបានទទួលការព្យាបាលវេជ្ជសាស្ត្រដ៏សមស្របទេ[17]។ សក្ខីកម្មក៏បានបង្ហាញថា ប្រជាជនត្រូវបានគេធ្វើទារុណកម្ម (រហូតដល់ស្លាប់)[18]។

ដោយជនត្រូវចោទគឺជាសមាជិកម្នាក់នៃគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលបានជួបប្រធានភូមិភាគ និងប្រធានតំបន់ជាទៀងទាត់[19] "ការស៊ើបសួរនានាតម្រូវឱ្យមានអ្នកសង្កេតការណ៍សត្យានុម័ត ម្នាក់ដែលអាចបញ្ជាក់ឱ្យគេជឿថា ជនត្រូវចោទអាចបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសដូចដែលជននោះត្រូវបានគេចោទពិតប្រាកដមែន"។

២១. ការឃុំខ្លួន ដែលមានរយៈពេលវែងមិនអាចបង្កើតបានជាមូលហេតុល្អគ្រាប់គ្រាន់ដែលនឹងត្រូវចេញដីកាឱ្យមានការដោះលែងជាបណ្ដោះអាសន្នឡើយ[20] និងរឹតតែមិនមែនជាមូលហេតុដោះលែងទាល់តែសោះ ប្រសិនបើការស៊ើបអង្កេតត្រូវបានធ្វើឡើងដោយមិនពន្យាពេល និងជាមួយនឹងវីរិយភាពក្នុងករណីស្មុគស្មាញ (ដូចជាភាពស្មុគស្មាញបណ្ដាលមកពីអាកាសធាតុ និងលក្ខខណ្ឌហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ

---

[14] ឯកសារតុលាការលេខ D25/38; D40/18; D40

[15] ឯកសារតុលាការលេខ D94/20

[16] ឯកសារតុលាការលេខ D40/25

[17] ឯកសារតុលាការលេខ D40/18

[18] ឯកសារតុលាការលេខ D25/37

[19] ឯកសារតុលាការលេខ D107/2

[20] សូមមើល *ព្រះរាជអាជ្ញា* តតាំងជាមួយ *Casimir Bizimungu* et al.; TC II; ករណីលេខ: តុលាការ ICTR-99-50-T; ថ្ងៃទី៤ ខែ ឆ្នាំ២០០២, កថាខណ្ឌ៣១ និង *ព្រះរាជអាជ្ញា* តតាំងជាមួយ *Joseph Kanyabashi*; AC; ករណីលេខ. តុលាការ ICTR-96-15-A, កថាខណ្ឌ៣ ថ្ងៃទី១៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០១។

ពិសេសនៅកម្ពុជា ដូចជាក្នុងអំឡុងរដូវវស្សា ដែលមានការលំបាក ធ្វើដំណើរទៅទីតាំងឧក្រិដ្ឋកម្ម[21] ដោយសារផ្លូវថ្នល់ត្រូវលិចទឹកជាដើម ។

២២. ការពន្យាររយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នលើសមួយឆ្នាំ និងការពន្យាមួយឆ្នាំទៀត គឺនៅតែមានលក្ខណៈសមាមាត្រ និងសមហេតុផល[22] បើគិតអំពីបទល្មើសធ្ងន់ធ្ងររបស់ជនត្រូវចោទ និងបើប្រៀបធៀបទៅនឹងករណី[23]ផ្សេងៗទៀតនៃភាពស្មុគស្មាញបែបនេះ។

វិធាន៦៣ (៣) (ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង

២៣. សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីកត់សំគាល់ឃើញថា ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("CPC") ចែងថា សេរីភាពរបស់មនុស្សម្នាក់គឺជាច្បាប់ រីឯការឃុំខ្លួនគឺជាអញ្ញត្រកម្ម។ មាត្រា២០៥នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ដែលចែងអំពីបុរេលក្ខខណ្ឌសម្រាប់ការឃុំខ្លួន គឺស្រដៀងគ្នានឹងវិធាន៦៣(៣)(ខ)នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ សហមេធាវីសូមដាក់ជាសារណាថា អត្ថិភាពតែមួយគត់នៃ

---

[21] សូមមើលរបាយការណ៍អនុវត្តដីកាចាត់ឱ្យស៊ើបសួរជំនួស; ឯកសារតុលាការ លេខ D25/37 ។

[22] ខ. ក្នុងករណី Bizimungu (សូមមើលជើងទំព័រ២០ វាមានរយៈពេលបីឆ្នាំនៅពេលចេញសេចក្តីសម្រេច) ។ ករណីអៀង សារី, សារណារួមរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារតុលាការ លេខ.C22/I/35 ។

[23] សូមមើល *ព្រះរាជអាជ្ញា* តាំងជាមួយ *Coric et al.* TC III; ករណីលេខ: IT-04-74-T; សេចក្តីសម្រេច លើសំណើឲ្យការដោះលែងបណ្តោះអាសន្នដល់ជនជាប់ចោទ Coric, ថ្ងៃទី៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨, ដែលមានរយៈពេលជិតបីឆ្នាំនៃការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នត្រូវបានចាត់ទុកថាសមាមាត្រ។ *ព្រះរាជអាជ្ញាតតាំងជាមួយ Mile Mrksic*; TC II; ករណីលេខ: IT-95-13/1-PT, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តី សម្រាប់ការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន; ថ្ងៃទី៩ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥; ដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចឃុំខ្លួន អស់រយៈពេលពីរឆ្នាំ និងដប់ខែ; *ព្រះរាជអាជ្ញាតតាំងជាមួយ Dragomir Milosevic,*TC I; ករណីលេខ: IT-98-29/1-PT; សេចក្តីសម្រេចលើសំណើទីបីឲ្យមានការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន, ថ្ងៃទី១៦ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៦; ដែលអង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចឲ្យជាប់ឃុំរយៈពេលមួយឆ្នាំ និងប្រាំបីខែមុនការជំនុំជម្រះ ។

បុរេលក្ខខណ្ឌ ទាំងនេះធ្វើឱ្យការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននេះមានយុត្តិកម្មសមរម្យ រួចស្រេចទៅហើយ។

ក) សណ្តាប់ធ្នាប់ និងសុវត្ថិភាពសាធារណៈរបស់ជនត្រូវចោទ

២៤. សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រើប្រាស់ជាឯកសារយោង នូវសារណា ដែលមានក្នុងកថាខណ្ឌ៤៦ នៃចម្លើយតបនេះ[24] ស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹង ដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនជនត្រូវចោទ។

២៥. បន្ថែមលើនេះទៀត សំអាងហេតុថ្មីៗបានលេចឡើង។ នៅថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨ បន្ទាប់ពីសវនាការលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ខៀវ សំផន ដែលជាឧប្បត្តិហេតុមួយ រវាងអ្នកដាក់ពាក្យតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី និងមេធាវីការពារក្តីបាន កើតឡើងក្នុងអំឡុងសន្និសិទកាសែត ដែលតម្រូវឱ្យមានបទអន្តរាគមន៍ពីបុគ្គលិក សន្តិសុខរបស់សាលាក្តី[25]។

ព្រឹត្តិការណ៍នេះបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា សូម្បីតែមេធាវីការពារក្តីក៏ត្រូវ បានស្តីឱ្យចំៗដោយជនរងគ្រោះដែរ។ ដូច្នេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានថា ការដោះលែង ជនត្រូវចោទអាចអុចអាលដល់ជនរងគ្រោះក្នុងរបបខ្មែរក្រហម។ បើទោះជា ការ ប៉ះទង្គិចគ្នានេះ មិនពាក់ព័ន្ធផ្ទាល់នឹងដើមបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះ និងមេធាវីការពារក្តី របស់គាត់ក្តីស្ថានភាពនេះបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ អំពីភាពតានតឹងដែលមាន កម្រិតខ្ពស់នៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា។ ព្រឹត្តិការណ៍នេះផ្តល់នូវភស្តុតាងថា ក្នុងករណី ដែលមានការដោះលែង សណ្តាប់ធ្នាប់ និងសុវត្ថិភាព ជនត្រូវចោទនឹងស្ថិតក្នុង ហានិភ័យ។

---

[24] ករណីអៀង សារី សារណារួមរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ថ្ងៃទី២០ ខែឧសភា ឆ្នាំ២០០៨, ឯកសារតុលាការ លេខ.C22/I/35 ។

[25] « សាលាក្តីខ្មែរក្រហម-សេចក្តីក្រេវក្រោធរបស់ជនរងគ្រោះបណ្តាលទៅជាការប៉ះទង្គិចគ្នាជាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរជាមួយក្រុមមេធាវីការពារក្តី-ដោយ Stéphanie Gée, ដកស្រង់ចេញពី http://ka-set.info/actualites/ khmers-rouges/cambodge-tribunal-victimes-khmer-rouge-defense-avocat-verges-co-procureurs-cetc-081205.html.

ខ) ការដាក់សម្ពាធមកលើសាក្សី និងការរក្សាភស្តុតាង ឬបង្អាការបំផ្លិតបំផ្លាញភស្តុតាង

២៦. ដីការបស់ក.ស.ច.ស គឺមានលក្ខណៈសមស្រប និងសមហេតុផល។ ដោយព្រោះថា ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិពេញលេញក្នុងការមើលសំណុំរឿង និងដឹងអំពីការអះអាងរបស់សាក្សី, ឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានពួកគេផង។ ហានិភ័យមានកំរិតខ្ពស់ដោយគាត់នឹងប្រើប្រាស់ឥទ្ធិពលរបស់គាត់ដោយខ្លួនគាត់ផ្ទាល់ ឬដោយតតិយភាគី ដើម្បី បង្អាសាក្សីទាំងអស់មិនឱ្យធ្វើសក្ខីកម្ម។

សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមមិនបង្ហាញពីការរំលោភឆន្ទានុសិទ្ធិឡើយ។ បន្ថែមលើនេះទៀត ដូចអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានគ្រោងទុក ឥទ្ធិពលប្រកបដោយអំណាច និង អាជ្ញាធររបស់ជនត្រូវចោទនៅតែមានដដែលមកទល់ថ្ងៃនេះ[26]។

កាលៈទេសៈនៃការចុះចូលរបស់ជនត្រូវចោទក្នុងឆ្នាំ១៩៩៦ និងឥទ្ធិពលជាក់ស្តែងរបស់គាត់ទៅលើកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធខ្មែរក្រហម បង្ហាញអំពីអំណាចរបស់គាត់។ សកម្មភាព ដូចជាការសួរសុខទុក្ខយ៉ាងទៀងទាត់ទៅក្រុងប៉ៃលិនដើម្បីជួបមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាល៣០រូប ដើម្បី "ប្រាប់" ពួកគេមិនឱ្យចូលរួមក្នុងចលនាប្រដាប់អាវុធ[27] បង្ហាញអំពីអំណាចខាងអាជ្ញាធររបស់គាត់នៅឡើយ។

បើទោះជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនអាចរកឃើញនូវភស្តុតាងជាក់លាក់ដែលជនត្រូវចោទបានប្រើប្រាស់អំណាចរបស់គាត់ក្តី ព្រឹត្តិការណ៍ថ្មីបានកើតឡើងរួចមកហើយ។

២៧. [បានលុបចោល]

---

[26] សេចក្តីសម្រេចលើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាបង្គាប់ឱ្យឃុំខ្លួនលោក អៀង សារី ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៨ កថាខណ្ឌ៨៧ និង ៨៨។

[27] "អៀង សារីពេញចិត្តនឹងតួនាទីផ្សះផ្សានៅកម្ពុជា" សារព័ត៌មាននយោបាយអាស៊ី ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០០។

២៨. [បានលុបចោល]

២៩. [បានលុបចោល]

៣០. ដូចស្ថាប័នផ្សេងៗ[28]បានសម្តែងថា គ្មាននីតិរដ្ឋ ឬប្រព័ន្ធតុលាការ ឬអាជ្ញាធរស៊ើប អង្កេតឯករាជ្យឡើយនៅប្រទេសកម្ពុជា។

ប្រសិនបើមានអ្វីមួយកើតឡើងចំពោះជនរងគ្រោះ ឬសាក្សីម្នាក់នោះ យើងមិន អាចរំពឹងថា ការស៊ើបអង្កេតណាមួយនឹងត្រូវបានធ្វើឡើងឲ្យបានត្រឹមត្រូវឡើយ។

គ) ហានិភ័យនៃការគេចខ្លួនតាមយន្តហោះ

៣១. សេចក្តីជំទាស់របស់មេធាវីការពារក្តីក្នុងករណីនេះបង្ហាញឲ្យឃើញថា គ្មានហេតុ ផលដែលត្រូវបដិសេធដីការបស់ ក.ស.ច.ស ឡើយ។ ការគាំទ្រដែលជនត្រូវ ចោទមាននៅក្រុងប៉ៃលិន អត្ថិភាពនៃមធ្យោបាយដោយយន្តហោះ និងតាមពិត ការជាប់ឃុំឃាំងមួយជីវិត ដែលគេបានរំពឹងទុក ប្រសិនត្រូវបានកាត់ទោសនោះ គឺជាមូលដ្ឋានដ៏សមហេតុផល ក្នុងការពិចារណាអំពីហានិភ័យនៃការគេចខ្លួន តាមយន្តហោះ។

ទឡ្ហីករណ៍ដែលថា ជនត្រូវចោទមិនបានរត់ភៀសខ្លួននោះ បើទោះជាគាត់បានដឹង អំពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ក៏ដោយនោះ មិនអាចចាត់ទុកជារឿងអស្ចារ្យអ្វីឡើយ។ ជនត្រូវចោទ ដែលបានទទួលព្រះរាជអនុគ្រោះទោស និងព្រះរាជលើកលែងទោស និងការគាំទ្រពីមេដឹកនាំរដ្ឋាភិបាល ដែលបានសម្តែងមតិ ថា លោក [អៀង សារី]

---

[28] របាយការណ៍គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សអាស៊ី, ថ្ងៃទី២៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៨ ដែលសំដៅទៅលើ សេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់តំណាងពិសេសអង្គការសហប្រជាជាតិសម្រាប់សិទ្ធិមនុស្ស លោក Yash Ghai; សេចក្តីថ្លែងការណ៍រួមរបស់អង្គការឃ្លាំមើលសិទ្ធិមនុស្ស និង អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៨ ។ 'ម្ចាស់ជំនួសៈ សម្ពាធមិនមែនជាគន្លឹះចំពោះកំណែទម្រង់របស់រដ្ឋាភិបាលទេ' ដោយ លោក Tim Sturrock, សារព័ត៌មាន Cambodia Daily ចុះថ្ងៃទី៦-៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨។

និងមិនត្រូវបានយកមកជំនុំជម្រះឡើយ ដោយយោងទៅតាមតួនាទីគន្លឹះរបស់គាត់ក្នុងការផ្តួចផ្តើម ការផ្សះផ្សាជាតិ និងស្វែងរកសន្តិភាព[29]។

ស្ថិតក្រោមកាលៈទេសៈទាំងនេះ ជនត្រូវចោទមិនត្រូវបានរំពឹងថាត្រូវបានឃុំខ្លួនឡើយ។

[29] 'ការជំនុំជម្រះលោក អៀង សារី របស់របបខ្មែរក្រហមអាចមានន័យថា សង្គ្រាមៈ ហ៊ុន សែន' សារព័ត៌មាននយោបាយអាស៊ី ចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមករា ឆ្នាំ២០០១។

ការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះ

៣២. ការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះក្រោមលក្ខខណ្ឌដាក់លាក់ទាំងនេះត្រូវបានធ្វើឡើងជាទម្រង់មួយនៃការឃុំខ្លួន បើទោះជាត្រូវបានពិចារណាថាមានភាពសម្រាលជាងការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះត្រូវធានាថា រាល់បុរេលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន៦៣(៣)(ខ)ត្រូវបានបំពេញ ខ៣. ការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះត្រូវបំពេញតាមតួនាទីដែលអាចប្រៀបធៀបបានមួយ ប្រៀបទៅនឹងមណ្ឌលឃុំឃាំងរបស់តុលាការ។

៣៣. បន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ថ្មីៗដូចបានលើកឡើងក្នុងកថាខណ្ឌ២២, ២៤ និង២៥ ការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះមិនអាចធានានូវសុវត្ថិភាពរបស់ជនត្រូវចោទឡើយ ហើយសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ដែលអាចត្រូវបានរំខាន។

៣៤. ក្នុងករណីកម្រ ដែលជនត្រូវចោទត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យស្ថិតក្នុងការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះនៅតុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត[30] លក្ខខណ្ឌមួយនៃលក្ខខណ្ឌនានាគឺថា ជនត្រូវចោទត្រូវទទួលបន្ទុកចំណាយទាំងអស់ ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការពារសន្តិសុខរបស់ខ្លួន ។

ប្រសិនបើជនត្រូវចោទ ត្រូវបានពិចារណាថា ខ្សត់ទុគ៌តនោះ ខ្លួនអាចគ្មានលទ្ធភាពចំណាយលើវិធានការសន្តិសុខសក្តានុពលសំខាន់ៗ។ សម្រាប់គោលបំណងនៃការឃុំខ្លួនក្នុងផ្ទះ ការវាយតម្លៃទ្រព្យសម្បត្តិគាត់គួរត្រូវបានពិនិត្យឡើងវិញ។

---

[30] សូមមើលតែ *ព្រះរាជអាជ្ញា* តតាំងជាមួយ*Blaskic*, សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់មេធាវីការពារក្តីដែលបានដាក់ អនុឡោមទៅតាមវិធាន៦៤នៃបទដ្ឋាននីតិវិធី និងភស្តុតាង, ករណីលេខ. IT-94-14-T, កថាខណ្ឌ២៤; Blaskic បានសារៈភាពដោយស្ម័គ្រចិត្ត ខណៈដែលអាជ្ញាធរក្រូអាទីមិនទាន់ទាំងមានមធ្យោបាយផ្លូវច្បាប់ណាមួយ ដែលចាំបាច់ក្នុងការបញ្ជូនអ្នកទោសទៅតុលាការ ICTY ផង។

VI. សេចក្តីសន្និដ្ឋាន

៣៥. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នេះត្រូវតែទាត់ចោល។ ដីកាពន្យាការឃុំខ្លួនរបស់ក.ស.ច.សគឺសមហេតុផល និងមានយុត្តិកម្ម ហើយការប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិត្រូវបានធ្វើឡើងយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

ដោយមូលហេតុនេះ

សូមអង្គបុរេជំនុំជម្រះមេត្តាបដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារក្តីចោល។

សូមដាក់ជូនដោយសេចក្តីគោរពអំពីយើងខ្ញុំ។

សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

ហុង គឹមសួន
មេធាវីមកពីក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា

ឡោ ជុនធី
មេធាវីមកពីអង្គការជំនួយផ្នែកច្បាប់នៃកម្ពុជា

ទី ចាន់ឌី
មេធាវីមកពីអង្គការជំនួយផ្នែកច្បាប់នៃកម្ពុជា

គង់ ពិសី
មេធាវីមកពីក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា

យុង ផានិត

មេធាវីមកពីក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា

Silke Studzinsky

មេធាវី

គឹម ម៉េង ឃី

មេធាវីមកពី avocats sans frontières

ម៉ុច សុវណ្ណារី

មេធាវីមកពី avocats sans frontiers

Martine Jacquin

មេធាវីមកពី avocats sans frontières

Philippe Cannone

មេធាវីមកពី avocats sans frontières

ធ្វើនៅភ្នំពេញ

ថ្ងៃទី២២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៨

ចម្លើយតបរបស់សហមេធាវីភាគីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់
លោក អៀង សារីប្រឆាំងនឹងការពន្យាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន